

CAMPANYA "GRANS CADENES DE DISTRIBUCIÓ, NO GRÀCIES!"

Manifiest

"La Sobirania Alimentària (SA) és el dret dels pobles, comunitats i països a definir les seves pròpies polítiques agrícoles, ramaderes, laborals, de pesca, alimentàries i agràries que siguin ecològica, social, econòmica i culturalment adients a les seves circumstàncies exclusives. Això inclou el dret real a l'alimentació i a la producció d'aliments". La SA pretén construir un nou paradigma agroalimentari basat en la implementació del dret a l'alimentació, l'accés pagès als recursos, unes produccions sostenibles i la prioritització de mercats i circuits de comercialització locals.

Assistim actualment, i de forma creixent en tot el planeta, a un empobriment rural sense precedents, agressions ambientals creixents, sistemes de producció i comercialització d'aliments altament insostenibles, i a una preocupant concentració de poder corporatiu sobre un dret humà bàsic com és l'alimentació. Un control corporatiu cada vegada més monopolístic i de Graus conseqüències per a les societats i el medi ambient. L'Estat espanyol no escapa d'aquesta problemàtica, sinó que la sofreix directament.

De tots les baules que es basa la cadena agroalimentària, resulta especialment preocupant el creixent poder i condicionament que exerceixen les grans empreses de distribució alimentària (GDA) sobre tota ella, especialment sobre els productors i els consumidors. Es fa cada vegada més evident que la defensa del paradigma de la SA, d'un món rural viu, d'unes produccions sostenibles, d'una relacions comercials més justes i equitatives i d'una estratègia clara i consistent de lluita contra la fam i la pobresa, passa per qüestionar el paper d'aquests agents econòmics. D'aquesta preocupació i del treball que estan portant a terme diferents organitzacions que defensem els models basats en Sobirania Alimentària, neix la necessitat de denunciar i canviar aquesta situació.

El poder de la Gran Distribució

Les dades ens indiquen que cada vegada més, les compres d'aliments per part del consumidor final es concentren i organitzen al voltant de la GDA. La GDA s'està convertint de facto en l'única porta d'accés del consumidor als aliments i en l'única porta dels productors al consumidor. Aquesta és la fase de la cadena alimentària que pateix actualment el grau de control i poder més important. Aquest fet està implicant importants impactes en tota la cadena agroalimentària.

A l'Estat Espanyol el 81% de la població compra els seus aliments en la GDA i cinc empreses i dues centrals de compres controlen el 75% de tota la distribució alimentària. A Europa, la quota de mercat de les deu majors empreses multinacionals de distribució, situada ara en més del 45%, s'ha més que duplicat de 1987 a l'actualitat, i es pronostica per als pròxims deu-quinze anys un grau de concentració del 70-75% de la quota de mercat en tot el sector europeu.

Els grups empresarials de distribució representen el punt final de la cadena alimentària, la finestra final i visible per als consumidors. Però es tracta solament de l'aparador final de la cadena alimentària i, sens dubte, l'actual "revolució del supermercat" té efectes contundents sobre tots les baules de la cadena, des dels productors d'aquests aliments, que veuen limitada la seva capacitat de venda (a qui venen i per quant), fins als consumidors que, immersos en un consumisme basat en uns falsos mites, actuem com subjectes d'uns models alimentaris injusts i insostenibles, per a nosaltres mateixos i per a altres regions, uns models que només

aporten beneficis a aquests agents econòmics. Actualment la GDA concentra el 60% del valor de benefici monetari que genera tota la cadena agroalimentària.

Els efectes de la GDA a tota la cadena

Sobre el consumidor

Les Grans Cadenes de Distribució, darrera d'una aparent gran varietat de productes, provoquen una tremenda reducció de la diversitat i una homogenització de la nostra alimentació. L'Organització de Nacions Unides per a l'Agricultura i l'Alimentació (FAO) afirma que el 95 % de l'actual alimentació humana prové únicament de 19 cultius i de 8 espècies animals. La pèrdua de biodiversitat té, entre altres efectes, un efecte d'empobriment dels elements bàsics de la nostra dieta. El miratge de la varietat s'aconsegueix afegint additius a un menjar industrialitzat. A Europa es consumeixen cada any 170.000 tones d'aromes industrials. El seu nombre supera els 3.800 la majoria dels quals no tenen cap component nutritiu i comporten riscos per a la salut.

Per als, aparentment, productes frescos, els criteris de llarga conservació, de maduració controlada artificialment, la possibilitat d'aconseguir grans produccions al mínim cost, el seu aspecte exterior són les característiques dominants a l'hora de triar una varietats o altres. Tot això es fa a costa de infravalorar, quan no perjudicar, les característiques nutritives dels aliments. La salut i riquesa nutritiva que s'ha llevat als productes naturals pretén ser substituïda amb productes dissenyats amb matèries primeres de baix cost a la qual s'afegixen tot tipus d'additius artificials (vitamines, omegas 3...) impulsats amb grans campanyes publicitàries que en molts casos són clarament enganyoses.

Som bombardejats amb ofertes publicitàries no desitjades, els nostres moviments en l'interior dels seus establiments són estudiats minuciosament per a provocar la nostra compra compulsiva i innecessària. Els aliments tenen un excés d'embalatge per a provocar majors vendes. Així tenim aliments que duren un parell de setmanes en envasos que triguen centenars d'anys en degradar-se. Tot això amb costos mediambientals que paguem tots, com ciutadans d'un planeta malalt.

El consumidor responsable que vol conèixer qui, com i on s'han produït els aliments es topa amb un mur on una aparent traçabilitat amaga l'origen dels productes i dels processos que han sofert. L'opacitat del recorregut dels productes és consubstancial per a una gran indústria que difícilment podria donar-li una explicació assenyada. Un consum de proximitat, amb el mínim d'envasos, respectuós amb el medi ambient, equitatiu i just amb els productors és impossible de trobar en les gòndoles de les grans cadenes alimentàries. Per a crear una il·lusió de les seves inquietuds socials i mediambientals promouen fundacions que dediquen una ínfima part dels seus beneficis a accions caritatives o col·loquen una ínfima part de productes que criden ecològics o justs per a ocultar la seva pràctica socialment injusta i ambientalment insostenible. Moltes vegades dediquen més recursos a publicitar els seus maquillatges d'imatge que a les pròpies accions que publiciten.

La GDA no està al servei del consumidor sinó que vulnera els seus drets i altera els seus hàbits de consum en funció dels seus interessos monetaris de màxima i ràpida rendibilitat.

Sobre el productor

Denunciem a la GDA com agent responsable de la desaparició d'un món rural viu, basat en explotacions familiars i en produccions sostenibles, i la seva substitució per produccions industrialitzades, no pàgeses, de gran escala i altament contaminants.

La GDA és altament selectiva en l'elecció dels seus proveïdors, i entre ells no es troben les

produccions familiars, sostenibles i diverses, tria a una agricultura, ramaderia i pesca industrials, no sostenibles i on no queda espai per als pagesos. Les seves demandes referents al tipus, quantitat i característiques dels aliments que oferix al consumidor, les exigències de preus, contractes o pagaments, per exemple, expulsen a la pagesia familiar d'aquest canal de comercialització que s'està convertint cada vegada més, en l'únic canal existent. La GDA incideix particularment en el preu percebut pel pagès.

Com denuncia la COAG, prenent els preus al consum i comparant-los amb els preus en origen, s'obté que els preus en origen es multipliquen fins a per set fins a la destinació, existint una diferència mitja del 420%. Especialment significativa és l'escassa participació del productor en el preu final de venda al consumidor, sobretot en productes com la clementina (13%), la vedella (14%), la llimona (20%) o la poma (22%). A més, convé destacar que aquest estudi està realitzat utilitzant les dades de preus en origen facilitats pel Ministerio de Agricultura Pesca y Alimentación, el qual treballa amb el preu denominat "sortida de magatzem en origen". El preu que percep l'agricultor o ramader és encara menor en la majoria dels casos.

El diferencial de preus, entre el preu pagès i el preu consumidor, és escandalós i clarament denunciable, essent una de les grans forces que està provocant l'abandó del camp, a l'obligar al pagès a produir per sota de costos. A Europa cada tres minuts desapareix una explotació pagesa.

Un món rural viu, amb pagesos vivint del seu treball, produint aliments sans, nutritius i diversos de manera sostenible ambientalment és incompatible amb la GDA.

Sobre el medi ambient

Denunciem a la GDA de promoure la insostenibilitat ambiental. Tant referent als models de producció intensius i industrialitzats que demanda, com pel tipus i quantitat d'aliment ofert no respectant per res els cicles naturals dels mateixos (aliments de temporada) ni els diferents costos ecològics de cadascun d'ells.

D'altra banda, basa la seva cistella alimentaria comercial en els aliments quilomètrics, el menjar-fuel, obviat i externalitzant els enormes costos ambientals que suposa aquest transport de gran escala. Finalment, el format dels aliments oferts, basat en tones d'embalatges i packaging no fa més que sumar peces a la inqüestionable t ambiental del model GDA.

La GDA i la cadena agroalimentaria que imposa és una de les principals causes de la insostenibilitat ambiental, tant en l'àmbit rural amb d'erosió irrecuperable de recursos naturals únics, com en la promoció de models de transport i embalatge no sustentables.

Sobre el Sud

Denunciem a la GDA com responsable de la vulneració del dret a l'alimentació i a la sobirania alimentària dels pobles, específicament sobre les regions empobrides. Aquesta vulneració es realitza tant de forma directa com indirecta. De forma directa, sent la punta de llança del model agroalimentari injust, insostenible i sense pagesos descrit anteriorment. Les conseqüències de la desaparició dels pagesos del Sud són més greus que en els països del Nord si tenim en compte que, en aquests països, hi ha una important població que viu de l'agricultura. Per això, aquest model injust ve a exercir una forta violència contra el pagès que lluita per mantenir el seu mitjà de vida. De manera indirecta, la GDA vulnera la sobirania alimentària i el dret a l'alimentació a través de la promoció d'uns models de producció depredadors dels recursos naturals d'aquestes regions.

La sobirania alimentària és incompatible amb la GDA, la GDA és causa directa de fam, pobresa i subnutrició, de migracions camp-ciutat forçada o de la violència i vulneració de drets humans en el camp.

Drets laborals

Denunciem a la GDA per menystenir els drets dels i les treballadores tant en els països del Nord com en el Sud. La GDA basa part del seu benefici econòmic en l'explotació laboral dels treballadors/as, a qui imposa uns salaris de misèria, i una creixent flexibilització de les condicions laborals, amb ritmes de treball abusius, horaris desregularitzats, i sobrejornades laborals.

La GDA té com a part de la seva estratègia en l'ús de mà d'obra precària i en la generalització de la precarietat laboral. La GDA nega, sovint, el dret dels i les treballadors a l'organització i a la sindicalització, practicant polítiques anti-sindicals agressives que vulneren els seus drets bàsics, arribant a la presa de mesures repressives enfront dels treballadors/as organitzats, com els acomiadaments o el tancament d'establiments sindicalitzats.

Finalment, la GDA impulsa un model de destrucció social i territorial al destruir el teixit productiu de petita escala rural i el teixit de petit/mig comerç de barri.

En els darrers 10 anys han desaparegut 9 comerços de petita escala al dia.

Defensem

El paradigma de la sobirania alimentària incideix transversalment en tota la cadena alimentària, des de la reclamació del dret humà a l'alimentació, fins a un nou marc de comerç internacional, passant per models de producció d'aliments de proximitat que siguin de base camperola, familiar i sostenibles. Un element clau del paradigma és el del model de distribució alimentària. Parar aconseguir que els productors puguin viure dignament creant productes de qualitat lligats a la seva realitat social, ecològica i cultural, es necessiten uns mercats locals viables en base uns hàbits de consum que ho facin possible. Fa falta un canvi, per tant, en el nostre model de consum i de distribució que principalment significa adoptar formes de consum just i responsable.

Defensem:

- Prioritzar els aliments locals i de temporada.
- Fomentar els aliments conreats de forma respectuosa amb la naturalesa i els seus cicles.
- Prioritzar aquells aliments que comportin una remuneració digna per a tots i totes els quals participen en la cadena que porta els aliments fins a la nostra taula.
- Prioritzar aquells aliments transformats –en aquells productes que realment ho necessitin– on el procés de transformació es faci tan prop del productor com sigui possible. I rebutgem una transformació portada a terme per les grans empreses multinacionals que promoguin un comerç injust i un consum irresponsable.
- Els productes d'altres ecosistemes que hem incorporat a la nostra dieta han de mantenir la mateixa qualitat social i mediambiental que exigim als productes locals. Aquesta garantia l'hem d'exigir a les organitzacions de comerç just.

Per a aconseguir aquest consum, hem de participar i donar suport a les cooperatives de consum ecològic i a les organitzacions de comerç just. Quan això no sigui possible, el petit comerç de proximitat permet mantenir el teixit social dels nostres pobles i ciutats, genera llocs de treball i permet demanar informació per a restablir els vincles de confiança sobre l'origen dels productes i tornar a acostar el consumidor al model de producció. Hem de denunciar i no hem de donar suport amb el nostre consum a les grans cadenes comercials que avui estan en el centre del model comercial que arruïna a milers de pagesos i que imposa un comerç injust, irresponsable i insostenible.